

GAÁL ANTAL

HAT ÉVTIZED FÜREDEN

Valójában soha nem gondoltam rá, hány éve is élek a városban, most mégis eszembe jutott; lassan hat évtizede lesz, hogy ide költöttünk. Egy város életében ez nem számít különösebben nagy időnek, de ez a közel hatvan esztendő, amit itt eltöltöttem, mégis hihetetlen fejlődést, változást hozott. Apám, aki 1974-ben halt meg és nagy lokálpatrióta volt, valószínűleg eltévedne, ha valamilyen csoda folytán most kellene végigsétálnia Füred utcáin. Új épületek, új utcák tömkelege, és minden annyira, de annyira más ...

Igazából nem tudom pontosan megfogalmazni, mi is az, ami annyira megváltozott, mert ez nem csak fizikai szinten zajlott. Talán arról van szó, hogy azóta megöregedtem, s akkor nyughatatlan tinédzserként egészen másképp tekintettem a mondén fürdőtelepre, mint manapság a nyaranta már-már elviselhetetlenül zsúfolt, nyüzsgő üdülővárosra?

Amikor a hatvanas években ideköltöttünk, még híre-hamva sem volt a Kisfaludy-strand felé vezető Munkácsy Mihály utcának, ahová jelenleg az akkori házunk néz. Csak a Mészöly Géza utca létezett, murvával leszórva, keskenyen és porosan, százas villanykörtékkel az oszlopokon; aki manapság arra jár, csodálkozva nézheti a szépen fölújított és egyirányúsított utcát, kiépített parkolóhelyekkel, sok virággal és korszerű világítással. Akkoriban onnan nyílt egy, már fölszámolás alatt álló, nagy csemetekert, aminek szinte a közepébe építette föl az Állami Erdőrendezőség – apám náluk dolgozott erdőmérnökként – azt a családi házat, amit szolgálati lakásként nekünk szántak. A csemetekert partközeli részén üdülésre szolgáló faházak voltak az erdészeti dolgozók részére, és egy külön kis strand is a rendelkezésükre állt egy hosszú stéggel, néhány csónakkal és egy kalóz típusú, háromszemélyes vitorlással. A strandot természetesen mi, ott lakók is ingyen látogathattuk. Összebarátkoztam a gondnoknő (Schneider Feri bácsi elvált felesége, Teri néni) fiával, s néhány év múltán már, némi fizetség fejében, mentős lehettem a nyári hónapokban. Igaz, ehhez az égvilágon semmiféle képesítségem nem volt, de ezt akkor nem vették olyan szigorúan. Volt egy szép fehérre festett, és vöröskezes zászlóval ellátott mentőcsónakom, különböző, mentésre szolgáló eszközzel. Igazából nem volt semmi dolgom, amit egyáltalán nem bántam. Azt hiszem, csak a törvényi előírások miatt volt szükség az egészre – de kell ennél több egy tinédzser kamasznak? A nyári szünetekben reggeltől estig a strandon lógtam, csak ebédelni ugrottam haza; s mondanom sem kell, a nyaraló erdészcsaládok gyakran korban hozzám illő lányokkal együtt érkeztek.

Nem messze fölöttünk, a domb tetején állt az egykori Brázay-villa, ami a háború utáni „előléptetése” nyomán – nem meglepő módon – pártüdült lett. A világból egy murvás sétaút vezetett le a Balatonhoz, amely épp a kertünk mellett vezetett. Az elvtársaknak

természetesen külön strandjuk volt az erdészstrand szomszédságában, amit mi egyszerűen „miniszteri strandként” aposztrofáltunk. Még az is előfordult, hogy az akkori miniszterelnök, Kállai Gyula, igen laza öltözékben, kétoldalt két hölgygel a karján, a kapunk mellett sétált le a Balatonhoz. Amikor odaköltöttünk, volt némi huzavona, mert valami magas rangú elvtárs érkezésekor bejöttek hozzánk a rendőrök azzal a váddal, hogy láttak valakit beugrani a kerítésen át a mi kertünkbe, s rajtuk kérték számon a (nem létező) illetőt. Nos, anyámat nem kellett féltetni, így az ügy azzal zárult, hogy a rendőrök szépen elballagtak.

Ha manapság arrafelé biciklizek, a ledózerolt villa, a kivágott fák és felszámolt szőlő helyett az egész domboldalt sűrűn ellepő társas üdülőkből álló betondzsungelt csodálhatom.

Akkoriban három zenés szórakozóhely volt a városban, és rögtön hozzá kell még tennem valamit, ami manapság sajnos már egyáltalán nem magától értetődő: mindegyik helyen élő zenére táncolhattunk. Az egyik a Kedves cukrászda terasza volt, a másik a Vitorlás presszó, a harmadik pedig a Móló presszó. Mindegyiket nagyon szívesen és gyakran látogattuk. Volt olyan esztendő, amikor a part mellett, a móló bejáratánál üzemelő Vitorlás presszó tágas teraszán nem is akárkik muzsikáltak esténként: a Demjén-fivérek akkori együttesét Dogs-nak nevezték. Hogy tehetséges muzsikusokról van szó, az abból is kiderül, hogy a csapatnak már akkor megjelent egy Qualiton kislemeze – ez a zenészek körében komoly rangot jelentett. Saját szerzeményeik még nem voltak, legalábbis nem lemezre rögzíthető szintűek, ezért négy külföldi számot játszottak rajta. Sajnos hiába keresgéltem a régi, bakelit kislemezeim között, nem találtam meg; talán elajándékoztam valakinek, pedig ma már értékes relikviának számítana. 1967-ben aztán a Demjén-fivérek átléptek a Liversing nevezetű formációba, ez a társaság is játszott egy nyáron át a Vitorlásban. Néha láttam őket a Vitorlással átellenben, a gombáknál, mivel volt ott egy tejbolt is, olcsón lehetett reggelizni, kakaó, briós, sütemények, minden, ami ilyenkor kell. *(Azt tudja valaki, hogy miért hívják Demjén Ferencet azóta is Rózsának? Én tudom, de nem mondom el, mert számomra fölfoghatatlan, miként képes valaki egy több szempontból is durván dehonesztáló elnevezést egész életére fölvállalni.)*

A mai viszonyokhoz képest természetesen elképesztő árak voltak. A Vitorlásba esténként nyolc forint volt az úgynevezett couvert, ami olyan belépőt jelentett, amit utána le is lehetett fogyasztani. Beültünk egy asztalhoz, rögtön fölmértük a helyzetet a lányokat illetően, s hamarosan el is döntöttük, ki kit fog majd fölkeríteni. Mert akkor ez így működött. Sőt, még olyan is volt, hogy tánc közben le lehetett kérni a lányokat...

A hely nyaranta természetesen minden este telt házzal üzemelt, nagy volt a nyüzsgés, szaladgáltak a pincérek, s ilyenkor óhatatlanul is előfordult, hogy egy-egy pohár nagy csörömpöléssel összetört a kövezeten. Fogalmam sincs, miért és mikor, de kialakult egy olyan szokás, hogy ilyen esetekben a publikum minden alkalommal tapsviharba tört ki. Persze, nekünk több sem kellett: előfordult, hogy az asztalról direkt a földre löktünk egy poharat, amiért természetesen kijárt a taps. Hülye vicc volt, de jól elvultunk vele.

Akkortájt természetesen még nyoma sem volt annak a brutális méretű építkezés-hullámnak, amit fentebb már említettem. Békés, csöndes városrész volt a Mészöly Géza utca környéke, gyakorlatilag a város széle, mert az élet megállt a Deák Ferenc utcánál, amit akkor még Beloianisz utcának hívtak, s híre-hamva sem volt az Annabella szállodának. Mindössze két, békebeli szálló üzemelt, az Arany Csillag és az Astoria. Természetesen a Kisfaludy-strand sem létezett, a mostani, hatalmas strand-parkoló helyén vizenyős rét volt elképesztő mennyiségű virággal és fűzfákkal, s a Koloska-patak kanyargott a közepén – amit azóta nyilván egyenes, helyenként két méter mély, kibetonozott árok aljára kényszerítettek. Sokkoló látvány! Nem tudom, kinek az ötlete volt, de inkább nem is minősítem. Ha ezt az egész szörnyűséget legalább lefednék, kiszélesíthetnék a mellette húzódó Kosztolányi Dezső sétányt, padokkal, árnyat adó fákkal...

Ha húsvétkor elindultam kószálni a lányaimmal, hogy a feleségemnek legyen ideje elkészíteni otthon a kertben a fészkeket, a réten egész biztos összeakadtunk egy-két tapsifülessel is, ami nagy élmény volt a kislányok számára. A kertünkbe rendszeresen bejártak a fácánok és megdézsmálták a veteményt, s amikor elkezdték építeni a Munkácsy utcát, és elbontották a kerítésünket, egy róka a tyúkállományunkat is erősen megritkította. (Tyúkok? Ott? A parttól száz méterre? Ugye, ez mennyire elképzelhetetlen manapság?)

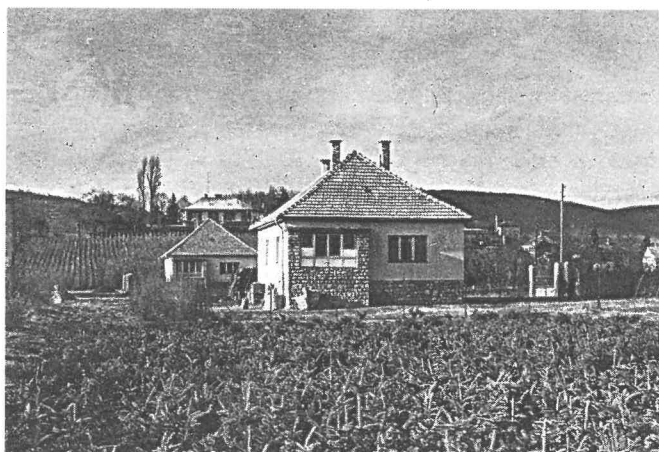
Hogy miért kellett kerítést bontani egy új utca építése során? Mert az utca épp a kertünkön ment volna keresztül. De ez nem volt ilyen egyszerű, ezt akarom elmesélni.

Apám akkortájt sokat szorgoskodott társadalmi munkában a város zöldterületeinek szebbé tételében; már nyugdíjas lévén került rá az idejéből.

Gyakran megfordult a tanácsházán – a fiatalok kedvéért mondom, akkor így hívták a polgármesteri hivatalt –, s természetesen jól ismerte azokat a hivatali dolgozókat, akik ezekkel a kérdésekkel foglalkoztak. Egyik ottjártakor hívták, menjen be az egyik irodába és nézze meg egy új utca – a Munkácsy utca – tervét, mert tudták, hogy valahol arrafelé lakunk. Kiterítették az asztalra a hatalmas térképet, körülállták, és büszkén mutatták apámnak, hogy merre fog vezetni az új utca nyomvonala. Apám nézte egy darabig, aztán elkezdte csóválni a fejét, majd meg is jegyezte: „Nem lesz ez így jó!” A többiek megrökönyödve hallgatták, nem értették, mi lehet a probléma? „Nem mehet erre az utca, mert van itt egy ház.” – mutatott apám egy pontra a térképen. A többiek méltatlankodtak: „Laci bátyám, ne mondj már ilyet, hogy lehetne ott ház? Láthatod, a térképen sincs ott semmi!” Mire apám: „Márpedig van, ráadásul én lakom benne.”

Így derült ki, hogy arról a térképről, amelyik alapján a tervező dolgozott, a mi házunk valahogy lefelejtődött. Az ok sejtésem szerint egyszerű: a házunkat csak pár éve építették, a térkép meg valószínűleg régebben készült. Nem volt mit tenni, új nyomvonal, kanyar jobbra, mi pedig elvesztettük a kertünk felét, s a ház sarkától pár méterre ott az aszfaltos utca a zajos, nyári forgalommal.

Ha valaki a Deák Ferenc utca végén, az Eszterházy-strand bejáratánál balra elkanyarodik és a Munkácsy utcán halad tovább, láthatja, hogy az utca szinte nekimegy egy sárga, sátortetős családi háznak – annak a háznak, amelyben 30 évig éltem, s amit az utca az elmondottak miatt kénytelen volt egy előre nem tervezett S-kanyarral kikerülni.

A Mészöly Géza u. 7.

Később, az új utca megnyitása után Munkácsy u. 6. Mögöttünk az azonos típusú ház Szelthoffer József erdészeti vezetőé. Háttérben, a domb tetején jól látszik a Brázayvilla, előtérben a fől számolásra ítélt csemetekert.